

YARGININ SORUNLARI

BAĞIMSIZLIĞI AŞTI

Prof. Dr. Ahmet M. KILIÇOĞLU ¹

1982, yargının bu hale düşeceğinin habercisiydi. O tarihte yürürlüğe konulan Anayasa ile oluşturulan yargıçlar üzerinde tek söz sahibi olan HSYK (Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu) eliyle yargının bu hale geleceği belliydi. Adalet bakanı ve müsteşarının tabii üyeleri, Yargıtay'ın kendi üyelerinden seçtiği üç, Danıştay'ın kendi üyelerinden seçtiği iki üyesi ile oluşan bu kurul başta Yargıtay ve Danıştay üyelerinin seçimi gibi çok önemli kararları almak, hâkimlerin atanması, yükselmesi gibi tüm özlük işlerinde tek ve son söz sahibi olacak şekilde oluşturulmuştur. Türk yargı sistemine girişiyle birlikte tüm dikkatler bakan ve müsteşarda toplanmış, bu kişilerin özellikle ilk yıllardan itibaren yargıç ve savcılarının tüm özlük işlerinde objektiflikten uzak olan kararları her geçen gün kamuoyundan ve özellikle yargı bağımsızlığı konusunda sağduyulu hukuk çevrelerinden büyük tepkiler almaya başlamıştı.

Yakınmalar Yargıç Üyelere Sıçradı

Kurulun yüksek mahkemelerden gelen seçilmiş üyeleri, ilk yıllarda bu kötü gidişe engel olamamışlar. Bunlardan bazıları ise tepkilerini görevlerinden istifa etmek şeklinde gösterip dikkatleri yargının gittikçe siyallaşmasına ve bağımlı hale gelmesine çekmeye çalışmışlardır. Her yargı yılı açılışında, Yargıtay başkanlarının açılış konuşmalarında oldukça sert ifadelerde “*yargı bağımsızlığı*” dile getirilmiş, zamanla bu ifadeler sonraki tüm açılışlarda “*kalıplaşmış*” ifadelere dönüşmüştür.

Bunların hiçbiri etkili olmamış; ne yazık ki zaman içinde kurulun bazı dönemlerinde Yüksek Mahkeme yargıcı olan bazı üyelerinin de bu çalışma

¹ AÜHF öğretim üyesi

yöntemiyle özdeşleştiği, bakan ve müsteşardan daha fazla eleştiri konusu olabilecek kararlar verebildiği haberleri yayılmaya başlamıştır. Bu şekilde, yakınmalar bakan ve müsteşardan, kurulun bazı yargıç üyelerine sıçramıştır. Bu uygulamanın sonucu yargıç ve savcılarla ilgili kararnamelerde büyük oranda, siyasilere, bürokratlara, yüksek mahkeme üyelerine, iş takipçilerine ulaşabilenler başarılı sayılmış, hak etmedikleri yerlere, üyeliklere getirilebilmiştir. Üyelik seçimlerinde, yükselmelerde, iyi yerlere atamalarda kararnameler büyük oranda, bir kısım kurul üyelerine ulaşabilenlerin kulisleriyle hak etmeyen isimlerden oluşmaya başlamıştır. Bazıları devreye soktukları siyasetçiler, Bakanlık'ta görevli eşleri ve yakınları ile bazıları verdikleri özel kararları, bazıları iş bitirici avukatların ve takipçilerin devreye girmeleri sayesinde bu göreve getirilebilmiştir. Yargıçlık onuruna sahip çıkarak bu çirkin yöntemlere başvurmayan değerli, bilgili ve deneyimli yargıçlar bu gelişmeyi geride durup ibretle izlemişlerdir.

Uygulanan bu yöntemler yargıç ve savcılarda yükselmenin ölçüsünün, başarı olmadığı inancını doğurmuş; çalışma azmini zedelemiş, onları mesleklerinden soğuma noktasına getirmiştir. Kurulun çıkardığı kararnameler büyük oranda haksızlıklar ve yakınmalar belgesi niteliğini taşımıştır.

Davaların Sonucu Tahmin Edilemiyor

Yargımızın içine düşürüldüğü bu durum 1982'de başlayan yanlış uygulamaların sonucudur. Yargıtay, bugünkü çalışma yükü, yöntemi ve niteliğiyle kendisinden beklenen görevi sağlıklı yapmaktan uzaklaştırılmıştır. Bu durum nedeniyle en deneyimli avukatlar açtıkları davanın, en deneyimli yargıçlar verdikleri kararların sonucunu tahmin edemez duruma düşmüşlerdir. Bu kötü gelişme ve belirsizlik ortamı yargıda işini bilen değil iş bitiren hukukçuların ve takipçilerin türemesine yol açmıştır. Meslek anılarım bunun somut olaylara dayanan kötü örnekleriyle doludur.

Yukarıda ifade ettiğimiz gibi HSY Kurulu'nun üç üyesi Yargıtay'dan seçilmektedir. Yargının bağımlı hale gelmesine neden olduğu gerekçesiyle kurulda bakan ve müsteşarın bulunmasından yakınır iken, kurulun diğer bazı üyelerinden yakınır hale gelmiş bulunmaktayız. Ankara yakınlarında devrilen lüks arabada hayatını kaybeden ve aranmakta olduğu anlaşılan bir iş adamının yanında sağ kurtulan bir Cumhuriyet Savcısı'nın basına yaptığı açıklamada *"bir ricalarını yerine getirdiğinden bir kurul üyesine teşekkür için Ankara'ya gelirken kaza yaptıklarını"* ifade etmesi; bir köşe yazarının köşesinde Büyükşehir Belediye Başkanı ve avukatının bir kurul üyesiyle yakın ilişki içinde olduğunu, kendileriyle ilgili davalara bakan yargıçların üye seçilmesi için kulis yaptıklarını iddia etmesi; bir başka kurul üyesinin

bunu doğrulaması; bir kurul üyesinin henüz genç bir avukat olan oğlunun takip ettiği davalarda yargıçlarla görüştüğü ya da görüşmesine aracılık ettiği yönündeki haberler eğer doğruysa bu yakınmaların haklılığının kanıtlarıdır. Kurulun seçim sistemi, benzer olumsuzlukları yerel mahkemelerde de yaygınlaştırmıştır. Adalet Bakanlığı tarafından iki yıl önce Ankara Adliyesi'nde başlatılan bir soruşturmada kalemler, bilirkişiler, avukatlar ve bazı yargıçlarla ilgili çok büyük hukuk dışılıklar ortaya çıkarılmıştır. Sadece Ankara Adliyesi'nde yapılan bu soruşturmanın, diğer kentlerde yapılması halinde nelerin ortaya çıkacağı sorusu açıkçası bizi ürkütmektedir.

Çözümü Yine Yargı Sağlayabilir

Bu gelişmelerden kuşkusuz sayıları her geçen gün azalan sağduyu sahibi yargıç ve savcılar büyük üzüntü duymaktadırlar. Ancak buna rağmen bu rahatsızlıklarını bu kişilerin görevlerinin öncesi ve sonrası seçimlerine nasıl yansıtamadıklarını ise anlamakta güçlük çekmekteyim.

1982'den bu yana HSY Kurulu'nda bakan ve müsteşarın bulunması "*yargı bağımsızlığı*"nın zedelediği gerekçesiyle Türk yargısının en önemli sorunu olarak ortaya çıkmıştır. Bu doğrudur. Bu satırların yazarı da bu sayfalarda zaman zaman aynı düşünceleri savunmuştur. Ancak bugün bazı kurul üye leri ve yargıçlar, bakan ve müsteşardan daha fazla yakınlık konusu haline gelmiştir. Yargı bağımsızlığını savunanlar için bundan daha büyük bir kötülük düşünülemez. Bağımlı yargı, yargıyı bozmuştur. Bu bozulma nedeniyle yargının sorunları bugün yargı bağımsızlığını çok aşmıştır. Kamuoyunun gündemine artık adalet bakanı ve müsteşarının yaptıkları değil, iş takipçilerinin ve bazı yargıçların yaptıkları gelmeye başlamıştır. Bu nedenle Yargıtay başkanlarından artık yargı yılı açılışlarında sadece yargı bağımsızlığını değil, kendi kurumlarının içine düşürüldükleri bu durumdan nasıl kurtulacağına ilişkin çözüm önerilerini de açıklamaları beklenmelidir. Zira yargının sorunlarını yargıya güvenmediklerini iddia edenler değil; yargının kendisi çözümleyebilir.